

nomine motivi intelligitur moti-
vum formale regulans, et specifi-
cans in ratione regulati. Et cum di-
citur, quod tali motivo non corres-
pondet ex parte mobilis dispositio,
sed constitutio, dicimus quod cor-
respondet dispositio, ut constituta,
et specificata ab objecto regulato;
dispositio enim illa habitus est, non
dispositio ad formam introducendam.

XLIX. Ad primam confectionem
respondetur non sufficere disposi-
tionem virtutum etiam infusarum, ad
recipiendam istam motionem Spiritus
sancti, sed requiri distinctos habi-
tus, eo quod dona Spiritus sancti
dantur ad supplendum id quod non
possumus ex motione rationis huma-
næ, etiam ut informatæ virtuti-
bus; et sic cum virtutes limitentur,
et specificentur a bono ut regulato,
et attactio per rationem humanam,
quidquid disponit ad attingendum
quod est supra modum, et attingen-
tiam rationis, petit necessario dis-
tinctum habitum, quia est extra li-
mites, et specificationem humanæ
virtutis. Est autem considerandum,
quod ea quæ excedunt humanam
rationem, aut est ob supernaturali-
tatem materiæ, et objecti circa quod
fit operatio, aut ob excessum in
modo etiam operandi. Nam res su-
pernaturales, et finem supernatu-
ralem attingimus in hac vita juxta
modum, et limitationem nostram,
eo quod juxta capacitatem nostram,
et juxta modum imperfectum intel-
ligendi, res istas apprehendimus, et
appetimus. Unde licet per fidem ap-
prehendamus res supernaturales, et
per prudentiam infusam, et virtutes
infusas morales dirigamur, et appe-
tamus bona supernaturalia, tamen
ex præcisa ratione, et beneficio ista-
rum virtutum, neque intellectus pe-
netrat illa mysteria, nisi imperfecte
juxta modum naturalium; et sic in
plerisque deficit intelligentia illo-

rum, indigetque aut discursu theolo-
gico, qui mille opinionibus, fallaciis,
et defectibus est subjectus, vel
lumine, aut instinctu aliquo cœles-
ti, quo a Spiritu sancto dirigatur ne
deficiat.

L. Similiter et prudentia in-
fusa moderando, et arbitrando circa
agibilia supernaturalia, vel ad finem
supernaturalem, deficit in multis, si
juxta modum quo ratio humana dis-
currit, de illis judicet; unde indiget
suppleri iste defectus divino aliquo
instinctu, et motione dirigente, et re-
gulante. Ex hoc autem oportet, quod
etiam correspondeat in voluntate, et
vi appetitiva dispositio proportio-
nata ad sequendum illam regulatio-
nem Spiritus sancti, quam ratio hu-
mana non potest attingere, dum
operatur juxta discursum, et mo-
dum humanum. Et sicut ibi supple-
tur per instinctum divinum quo de-
est de discursu, et modo rationis hu-
manæ, etiam adjunctæ, et affectæ vir-
tutibus theologiceis, et infusis, ita
proportionate suppleri debet in vi
appetitus, quod deest in virtutibus
moralibus, quæ solam inclinant ad
bonum rationis, ut attingitur huma-
no modo, et discursu rationis hu-
manæ, ad obediendum, et sequen-
dum superiorem illum instinctum
divinum.

LI. Et sic cum dicitur, quod do-
na, et virtutes versantur circa eam-
dem materiam concedimus, quia to-
tum hoc materialiter se habet. Et
rursus cum dicitur, quod ad hoc ut
moveatur altius, et perfectius non
requiritur nova virtus, sed eadem
intentiori, et perfectiori modo ope-
rans, respondetur quod ut moveatur
latius, et perfectius intra eandem li-
neam, et ordinem operandi, juxta
quod assequi potest discursus, et ra-
tio humana in materiis supernatu-
ralibus, concedo quod non requiri-
tur nova virtus, sed eadem perfec-
tior vel intensior, et in hoc tenet

exemplum de virtute heroica, et vir-
tutibus purgatoriis, et purgati ani-
mi, de quibus supra egimus, quia
non procedunt intra eandem men-
suram rationis humanæ perfectius,
vel imperfectius dirigentem, et dis-
currentem. Cæterum ut altius mo-
veatur quis extra lineam modi ope-
randi humani, et ad operandum in
his in quibus ratio deficit, et modus
ejus, etiam requirit virtutem altio-
rem omni virtute humana, et hæc
specialiter vocatur donum, quia non
solum datur ut quid gratuitum ad
elevandum potentiam ad ordinem
supernaturalem, sed etiam in his in
quibus deficit potentia, et ratio hu-
mana, etiam elevata (quia juxta ca-
pacitatem, et modum humanum
amplius non potest) supplet illa al-
tior virtus, quæ vocatur donum, seu
spiritus in illa materia, in qua vir-
tus humana amplius non potest.

LII. Et hæc est doctrina S. Tho-
mæ in III, distinct. xxxiv, quæst. 1,
art. 1, ubi distinguit operationem hu-
manam, quod dicitur humana, vel
ex materia, seu objecto, vel ex mo-
do, quia juxta modum humanum
quis exequitur opera virtutis, et hoc
secundo modo dona sunt supra vir-
tutes, scilicet in modo operandi, si-
cut modus connaturalis humanæ
naturæ est non percipere divina ni-
si per speculum creaturarum, et
æigmata similitudinum, et sic
percipit res divinas fides, quæ est
virtus. At vero donum intellectus de
auditis mentem illustrat, ut homo
etiam in hac vita prælibationem fu-
turæ manifestationis accipiat. Et
sic distinguit D. Thomas ibi ad se-
cundum dona ab omnibus virtuti-
bus, etiam infusis, quia licet istæ
etiam quoad substantiam sint ex di-
vino munere, tamen quoad modum
operandi procedunt secundum mo-
dum humanum, et in hoc excedun-
tur a donis, quæ in modo operandi,
et in regulatione procedunt ultra

modum, et mensuram humanam, ut
specialius sequentibus articulis de-
clarabitur agendo de singulis do-
nis.

LIII. Tertio arguitur: Nam etiam
in virtutibus theologiceis contingit
aliquem agere præter communem,
et ordinarium usum, et tamen non
ponuntur ad id supplendum aliqua
dona altiora istis virtutibus, si qui-
dem virtutes theologiceæ sunt nobi-
liores, et perfectiores donis, ut tradit
S. Thomas in hac quæstione lxxviii,
art. viii, et sic nulla dona sunt po-
tiora virtutibus theologiceis; ergo
non requiruntur dona propter ex-
traordinarios actus in materia the-
ologicarum virtutum. Major proba-
tur, quia fides in aliquibus est tam
extraordinaria, ut etiam montes
transferat, sicut dicit Apostolus 1
ad Corinth. xiii, et charitas tanta ut
etiam tamquam mors occidat: ergo
habent istæ virtutes aliqua opera
extraordinaria. Minor vero constat,
quia nulla opera fidei, aut charitatis
sunt ita perfecta et excedentia, quod
pro illis fides ipsa, aut charitas non
sufficiat crescendo, nam fides illa
de qua dicitur: *Quod si habuerimus
fidem sicut granum sinapis*, dicemus
huic monti: Transi in mare, et tran-
sivit, non est donum Spiritus sanc-
ti distinctum a fide. Nec illa chari-
tas quæ: *Tradit corpus suum ita ut
ardeat*, est donum distinctum a cha-
ritate, sed est charitas ipsa qua ma-
jorem nemo habet ut: *Animam suam
tradat pro amicis suis*.

LIV. Eadem autem ratio fit de
aliis virtutibus, nam in fortitudine,
verbi gratia, opus illud, quod fecit
Samson occidendo mille viros, non
excessit illud opus lineas, vel speci-
ficam rationem fortitudinis, quæ est
virtus, hæc enim inclinatur ad om-
nem sustentationem, et aggressionem
periculorum ubicumque talis ag-
gressio rectificata ostenditur, sive
id ostendatur a ratione, sive a spe-

ciali instinctu Spiritus sancti, licet requirat specialius auxilium, et insolitum, quando opus ipsum magnum, et extraordinarium est. Sed aliud est requiri extraordinarium auxilium, aliud extraordinariam virtutem, seu habitum, sufficit enim ordinaria virtus cum extraordinario auxilio ut fiat extraordinarium opus. Unde ergo ostenditur requiri donum Spiritus sancti distinctum a virtutibus ordinariis pro solis istis extraordinariis operibus, cum sufficiat extraordinarium auxilium? Præsertim quia pro insolitis quibusdam operibus, quæ raro accidunt, et a paucis fiunt, non oportet in omnibus justis ponere istos habitus speciales. Nec sufficit dicere quod sunt opera facta supra omnem mensurationem rationis humanæ, quia revera quando homo movetur ad ista specialia opera, secundum rectam rationem movetur, licet illustratam a speciali instinctu Spiritus sancti. Ergo non superant ista dona mensuram rationis rectæ prout illustratæ a Spiritu sancto. Et ad hoc sufficiunt virtutes ordinariæ specialiter adjutæ.

LV. Confirmatur, quia si ista dona dantur ad operationes extraordinarias, et supra communem mensuram rationis, et virtutis humanæ; ergo non est in manu hominis, et in ejus arbitrio operari per dona quando, et quomodo voluerit: quod etiam experientia videtur testari, quia non quoties volumus operamur ex dono Spiritus sancti. Ergo operamur per dona tamquam ea quæ fiunt per gratias gratis datas, ut operantur prophetæ non ex habitu, sed ex lumine dato per modum transeuntis, ut dicit D. Thomas 2-2, quæst. CLXXI, art. 1, et tamquam instrumenta Dei moti ab ipso ad operationes ad quas non habemus proportionem, sic enim comparat D. Thomas operationes

donorum operationi instrumenti in hac quæstione LXVIII, art. III ad secundum. Ac denique operamur per dona potius ut patientes divina, et moti a Spiritu sancto, quam ut moventes, et agentes nos, juxta illud Roman. VIII: *Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei*, quo testimonio utitur D. Thomas hic quæst. LXVIII, articulo primo ad probandum poni dona Spiritus sancti in nobis ad hoc ut simus prompte mobiles a motione Spiritus sancti. Ergo dona ista non sunt habitus in nobis permanentes, sed per modum transeuntis dantur, si ad hæc miraculosa opera deserviunt; vel si per modum habitus ponuntur, non excedunt rationem formalem, et mensuram virtutis ordinariæ.

LVI. Respondetur quod etiam in virtutibus theologiceis contingit agere, et operari aliqua extra communem, et ordinarium modum, ad quod etiam ponuntur dona istis virtutibus correspondentia, sicut virtuti fidei correspondet intellectus, et scientia, ut docet S. Thomas 2-2, quæst. VIII et IX, et spei donum timoris, ut docet quæst. XIX, et charitati donum sapientiæ, ut docet quæst. XLV. Sed tamen dona Spiritus sancti non deserviunt, neque correspondent virtutibus theologiceis, ut superiora illis, sed ut deservientia illis; sunt autem superiora virtutibus moralibus. Cujus ratio est, quia virtutes theologice conjungunt nos ultimo fini, dona vero deserviunt ad movendum nos, et ducendum ad ultimum finem, juxta illud Psalm. CXLII: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*: et Psal. CXLVII: *Flabit spiritus ejus, et fluent aquæ*: et Cantic. III: *Veni auster, perfla hortum meum, et fluent aromata illius*. Fluere autem ad motum pertinet, non ad quietem, et conjunctionem in termino, seu in fine. Unde respectu illarum virtu-

tum quæ versantur circa media, et movent, ac tendunt ad finem, dona Spiritus sancti superioritatem habent, etiam quantum ad rationem formalem, quia altiori modo nos movent, et in his in quibus virtutes ipsæ deficiunt, et non possunt mensurare nos, ut supra diximus.

LVII. Respectu vero earum virtutum, quæ immediate nos conjungunt Deo superioritatem habere non possunt quantum ad rationem formalem, ut tradit S. Thomas in hac quæstione LXVIII, art. VIII, eo quod motio illa Spiritus sancti, cui nos subjiciunt dona, ad hoc ipsum ordinatur, ut conjuncti simus Deo ultimo fini. Sed tamen correspondent eis dona, et possunt adjuvare virtutes theologiceas ex parte materialis objecti, aut conditionum ad objectum requisitarum, sicut donum intellectus datur ad penetrandum mysteria fidei, et res divinas, non immediate, et positiva evidentia in se, sed quantum ad credibilitatem, vel convenientiam, aut sensum in quo proponuntur, et discernendo eas ab erroribus, ut debite credantur, et cognoscantur, sicut ad cognoscendum sensum Scripturarum utique ut melius discernantur res credendæ; sic enim dicitur Luc. XXIV: *Quod aperuit illis sensum ut intelligerent Scripturam*. Donum scientiæ ad cognoscendum causas talis credibilitatis, et convenientiæ, et removendum errores, aut aliquid simile, per quod disponitur, et præparatur intellectus ut inhærentius, et firmiter credat. Timor versatur circa pravitatem propriam subjiciendo eam divinæ eminentiæ, et resiliendo ab ista ad seipsum, ne præsumat de se et sic præparetur ad totaliter confidendum de Deo. Sapientia ex gustu divinorum dijudicat, et discernit divina quo ferventius charitatem exerceat, et Deum amet. Et sic ista dona ad excellentius perficiendum,

et exercendum virtutes theologiceas deserviunt, sed præparative ex parte materialium objectorum, non autem excedendo in perfectione ipsam rationem formalem virtutum theologicearum. Et ita nulla opera fidei, aut charitatis sunt ita perfecta, quod ab ipsa fide, et charitate non fiant quoad rationem formalem, possunt tamen ut perfectius fiant ex parte rationis materialis adjuvari a specialibus donis, quia sola ratio cum virtutibus illis non sufficit ita disponere, et præparare se circa illas. Unde etiam distingui debent ab illis virtutibus, quia licet versentur circa objectum aut circa aliquam conditionem objecti materialis earum, non tamen sub eadem formalitate, aut lumine, ut latius sequenti articulo et aliis dicemus.

LVIII. Et cum instatur, quod eadem ratio erit de fortitudine, et aliis virtutibus moralibus, quia illa extraordinaria opera in materia, verbi gratia, fortitudinis, si sunt bona, et recta, non excedunt limites specificationis, et rationis formalis talis virtutis,

LIX. Respondetur revera negari non posse quod aliqua excedunt regulationem, et formalem rationem virtutis humanæ prout regulatur regulis prudentiæ, quas humano discursu, et ratione assequi possumus. Cum enim formalis, et specifica ratio virtutis moralis sumatur ex regulatione et mensura, qua regulatur, moralitas enim nihil est aliud quam mensuratio agibilium, constat quod ubi est variatio moralitatis, et regulationis, est diversificatio virtutis. Mensura autem quam præstare potest ratio humana, etiam affecta virtute, si ex proprio discursu debet lucem accipere, et directionem, est impossibilis quod possit omnia comprehendere, quæ in tota vita humana se offerunt in ordine ad consequendam salutem: *Quia*

cogitationes mortalium timidæ, et incertæ providentiæ nostræ, ut dicitur Sapient. ix. Quare in multis oportet se committere divinæ prudentiæ, et ejus instinctu regi, quæ est mensura altior, et certior, et magis comprehensiva quam nostra, sive difficultas ista, et deficientia nostra oriatur ex multitudine, aut magnitudine objectorum, sive ex pravitate, et infirmitate subjecti non valentis comprehendere omnia, quæ ad se possunt pertinere, etiam in ordine naturali, quia ad hoc etiam attingendum, et comprehendendum adjuvant dona Spiritus sancti.

LX. Quare extraordinaria, et magna, aut insolita opera, possibilia tamen assequi ipso studio, industria et discursu proprio, etiam theologico, qui supponit fidem supernaturalem, verbi gratia, operationes magis intensæ virtutum, non excedunt limites, et speciem virtutis humanæ moralis, licet intra illam excellentiora sint, et excellentiorem Dei concursum, auxiliumque magis perfectum, vel intensum requirant, quia semper innituntur rationi formali limitate ad nostrum studium, industriam et discursum, etiam in genere supernaturali, si circa supernaturalem materiam versentur. At vero extraordinaria, et excellentia opera, quæ ex solo studio, et industria nostra non possunt attingi, et regulari, sed requirunt instinctum, et lucem superiorem directione et industria humana, et consequenter constituunt moralitatem, seu regulationem diversam, et superiorem, debentque correspondere ei proportionata principia ex parte voluntatis inclinantis in talem moralitatem, et mensuram. Sicut in exemplo fortitudinis Samsonis, secundum regulationem ex humano discursu, et studio haustam judicaretur temerarium aggredi mille viros in sola maxilla asini, et judicaretur illicitum,

quod concussis columnis domus se occideret cum aliis, et quod S. Apollonia se in ignem projiceret, sed juxta aliam superiorem mensuram hoc redebatur licitum; ergo erat distincta moralitas.

LXI. Cum vero instatur, cur non sufficere poterit ad ista opera virtus ordinaria cum auxilio extraordinario, facilis est responsio, quia istud auxilium extraordinarium, cum sit tale quod variat moralitatem, non datur connaturali modo illis virtutibus moralibus, quæ a tali moralitate non specificantur, sed a diversa, cum illis non sit debita nisi regulatio propria, et suæ speciei, nec isti auxilium extraordinarium tale quod extrahat ab illa regulatione, et moralitate, et aliam petat, sic enim improportionatum, et non connaturale est illi tale auxilium. Ut ergo proportionate, et connaturaliter detur, oportet præter virtutes ordinarias, alias altiores, et altius moralitatis dari, et istas vocamus dona Spiritus sancti. Et quando dicitur, quod etiam in istis operibus extraordinariis movetur homo per rationem, et sic non sunt supra rationem humanam, respondetur quod movetur per rationem rectam, seu rectificatam, sed altiori rectificatione, quam ea quæ deduci potest ex proprio discursu, et studio etiam in materiis supernaturalibus, et ideo variat specificam moralitatem virtutum regularum a tali superiori mensura, et regulatione.

LXII. Ad confirmationem respondetur aliquos velle quod operationes donorum, præsertim quando versantur circa materiam exteriorem, sunt actus miraculosi, et ideo non possumus illis uti cum volumus. Et cum urgetur, quod hac ratione non indigebimus habitibus ad istas operationes, quia habitibus utimur cum volumus, respondent quod hoc intelligitur de habitibus subditis ra-

tioni, et communibus regulis regulatis. Sed si hoc ita est, frustra probat D. Thomas 2-2, quæst. CLXXI, art. 1, et quæst. CLXXVIII, non dari habitus in nobis ad prophetiam, et ad patranda miracula, quia non habemus potestatem prophetandi, aut faciendi miracula quando volumus, diceretur enim, hoc non obstante posse ad hoc dari habitus, quia non oportet quod habitibus utamur cum volumus, nisi quando sunt habitus subjecti rationi, et communibus regulis regulati.

LXIII. Facilius ergo nos respondemus, quod dona Spiritus sancti non ponuntur in nobis, tamquam habitus propter instinctum, et motionem Spiritus sancti a qua movemur, sed propter obedientiam, quia illi motioni subjicimur, et ab ea movemur, ut docet S. Thomas in tota hac quæstione LXVIII, præsertim articulo primo et secundo. Hanc autem obedientiam, seu dispositionem et præparationem, ut subjiciamur illi motioni habitualiter, et permanenter in nobis habere debemus, licet quoad exercitium dependeat a motione illa, et instinctu actuali, qui in manu nostra non est, sed est in manu nostra habere cor semper paratum ad obediendum, et ut facile mobiles simus a Spiritu sancto, juxta quod psalmista dicit, Psal. CVII: *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo, et psallam in gloria mea, exsurge gloria mea, etc.* quasi excitati, et exurrectio gloriæ in manu nostra non sit ad cantandum, seu concordandum Deo in motionibus ejus, bene tamen paratum sit cor ad concordandum, seu subjiciendum se illi, hic enim est optimus concentus, qui dicit: *In te cantatio mea semper.*

LXIV. Quod vero D. Thomas comparat motionem per dona Spiritus sancti motioni instrumenti, non tenet exemplum in omnibus, sed in

hoc quia indigemus actuali Dei instinctu, et motione, ut operetur homo operationes istas, et in illis operatur opera excedentia propriam facultatem, qua ratione etiam aliæ operationes supernaturales dicuntur esse instrumentaliter a nobis, imo et omnes creaturæ in operando dicuntur aliquando a D. Thoma se habere ut instrumenta Dei, quia ex actuali ejus motione dependent; non tamen vocantur instrumenta in eo sensu quo res pure inanimæ, et pure ministerialiter servientes instrumenta sunt, in quibus non ponitur principium eliciens principaliter, et per intrinsecum principium operationem, sed solum ministerialiter deserviens ex motione principalis operantis, ita ut totum principium sit esse motum ab alio.

LXV. Ad id quod ultimo dicitur, quod per dona potius nos habemus, ut patientes divina, quam ut nos moventes, respondetur quod sumus patientes voluntarii, et obedientes divinæ motioni, et tale pati, atque obedire non est pure, et præcise moveri ut aliquid inanime, sed operari active ex passione divinorum, et Spiritu deducente.

LXVI. Denique pro hac sententia potest difficultas alia formari discurrendo per singula dona, et probando rationem eorum formalem non differre in intellectualibus a fide, nec in moralibus ab aliis virtutibus. Sed hoc plene expediri non potest, nisi explicando naturam, et differentiam singulorum donorum in particulari: quod facimus sequentibus articulis.

ARTICULUS III.

Explicantur singula dona. Et primo de intellectu, quid sit?

I. Circa ista dona in speciali explicanda non est præsentis loci om-